

УДК 658.152

Н.М. ЛЮБЕНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В УПРАВЛІННІ
ОСНОВНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА**

У статті викладено пропозиції, спрямовані на систематизацію процесів фінансового прогнозування на підприємствах та удосконалення методичних підходів до формування узагальнених (інтегральних) аналітичних оцінок досягнення фінансової стійкості і фінансової ефективності прогнозних рішень в сфері управління основним капіталом підприємства

Ключові слова: оптимізаційне фінансове прогнозування, показники фінансової стійкості і фінансової ефективності, основний капітал підприємства

Фінансове планування і прогнозування є невід'ємною частиною управління підприємницькою діяльністю, спрямованою на забезпечення необхідних і оптимальних умов для розвитку бізнесу. Умови, від яких залежить ефективність фінансового прогнозування і планування, витікають з самих цілей цього процесу і узгодженого з місією підприємства кінцевого результату. На етапі прогнозування щонайперше вирішуються завдання оптимізації основного капіталу підприємства: забезпечення нормального відтворювального процесу необхідними довгостроковими джерелами фінансування, з дотриманням, при цьому, фінансових інтересів акціонерів та інших інвесторів.

Вибір фінансових джерел утворення основного капіталу, обґрунтування раціональної їх структури є факторами істотного впливу на рівень фінансової стійкості підприємства у довгостроковому аспекті. Вирішення проблем оптимізаційного фінансового прогнозування на підприємстві вимагає узгодженості між кінцевою стратегічною метою досягнення максимальної прибутковості та забезпеченням достатнього рівня фінансової стійкості, які за звичай між собою протирічать. Отже, визначення на прогнозний період цільових орієнтирів розвитку основного капіталу у вигляді конкретних показників (фінансових коефіцієнтів) та їх кількісних параметрів є важливою передумовою ефективності фінансового прогнозування. Певна невизначеність щодо майбутніх змін у зовнішньому середовищі не дозволяє обмежуватись одноваріантним прогнозом, але при наявності декількох варіантів менеджери спіткаються з проблемою вибору найкращого, що свідчить про актуальність формальних моделей чи процедур, які могли б врахувати складності і перешкоди, що виникають в процесі фінансового прогнозування.

Об'єкти та методи дослідження

Об'єктом дослідження є методика обґрунтування прогнозних фінансових рішень в управлінні основним капіталом підприємств реального сектору економіки, з урахуванням особливостей його формування, розміщення і використання. При цьому під основним капіталом розуміється та частина фінансових ресурсів підприємства, яка інвестована в усі види його необоротних активів (а не тільки в основні засоби, як це часто трактується в літературі [1]).

Постановка завдання

Метою проведеного дослідження є удосконалення методичного забезпечення процесів фінансового прогнозування основного капіталу підприємств на основі реалізації системного підходу з

використанням удосконаленого інструментарію фінансової оцінки прогностичних рішень у вигляді рекомендацій, прийнятних для практичного застосування на підприємствах.

Вітчизняними і зарубіжними науковцями визначено досить широке коло фінансових коефіцієнтів, за допомогою яких надається аналітична оцінка фінансового стану і фінансової результативності у різних аспектах і різних напрямках діяльності підприємств: як вже досягнутих у звітні періоди, так і тих, які передбачаються планами фінансово-економічного розвитку. Але тут варто зауважити, що векторність (тобто цільову спрямованість) процесу розробки фінансових стратегій і прогнозів практично неможливо реалізувати, якщо в якості цільових орієнтирів використовується велика кількість фінансових показників. Шляхом вирішення цієї проблеми може стати узагальнення окремих аналітичних показників в інтегральних фінансових оцінках. Зважаючи на виявлену практикою доцільність узагальнених (або інтегральних) фінансових оцінок багатьма дослідниками пропонуються для застосування варіанти тих чи інших методик і алгоритмів їхнього визначення, за якими можна обґрунтувати висновки щодо фінансового стану, ймовірності фінансової кризи і банкрутства, визначення рейтингу кредитоспроможності тощо [2,3,4 та ін.]. В залежності від цільового призначення таких інтегральних оцінок має місце диференціація складу показників-індикаторів.

Слід підкреслити, що при виборі оптимального прогностичного варіанту розвитку підприємства, повинна враховуватись не тільки фінансова стійкість основного капіталу, але й фінансова ефективність його використання, при цьому здебільшого при підвищенні фінансової стійкості найбільш ймовірним є зменшення фінансової ефективності і навпаки. Зокрема, збільшення довгострокового фінансування на позичкових засадах є одночасно фактором зниження фінансової стійкості і фактором збільшення рівня рентабельності власного капіталу (ефект фінансового важеля). В якості кінцевого критерія в обґрунтуванні вибору оптимальних прогностичних рішень щодо формування, розподілу і використання основного капіталу доцільно спиратись на узагальнені оцінки динаміки змін у часі як індикаторів фінансової стабільності, так і індикаторів фінансової рентабельності.

Результати дослідження

Напрями удосконалення процесів фінансового прогнозування, що пропонуються, ґрунтуються на сучасних підходах до фінансового аналізу діяльності підприємств і формалізації програмно-цільових прогностичних орієнтирів для багатоваріантних альтернативних рішень. Саме на оптимізації формування, розміщення і використання основного капіталу концентрується першочергова увага фінансових менеджерів при прогнозуванні фінансово-економічного розвитку підприємства з охопленням часового горизонту у декілька років. При цьому до основних умов фінансової стабільності належать, по-перше, фінансування необоротних активів за рахунок власного капіталу і довгострокових кредитів (золоте правило балансу) [3,с.492] і, по-друге, перевищення власним капіталом довгострокових джерел фінансування з метою зменшення фінансового ризику у довгостроковому аспекті.

З урахуванням вищевикладеного, в якості узагальнених цільових індикаторів у визначенні фінансової стійкості і рентабельності основного капіталу підприємства нами пропонується спиратись на відповідні інтегральні коефіцієнти фінансової стійкості основного капіталу і рентабельності основного капіталу, порядок розрахунку яких подано в табл.1.

Таблиця 1. Порядок розрахунку інтегральних коефіцієнтів фінансової стійкості і рентабельності
основного капіталу

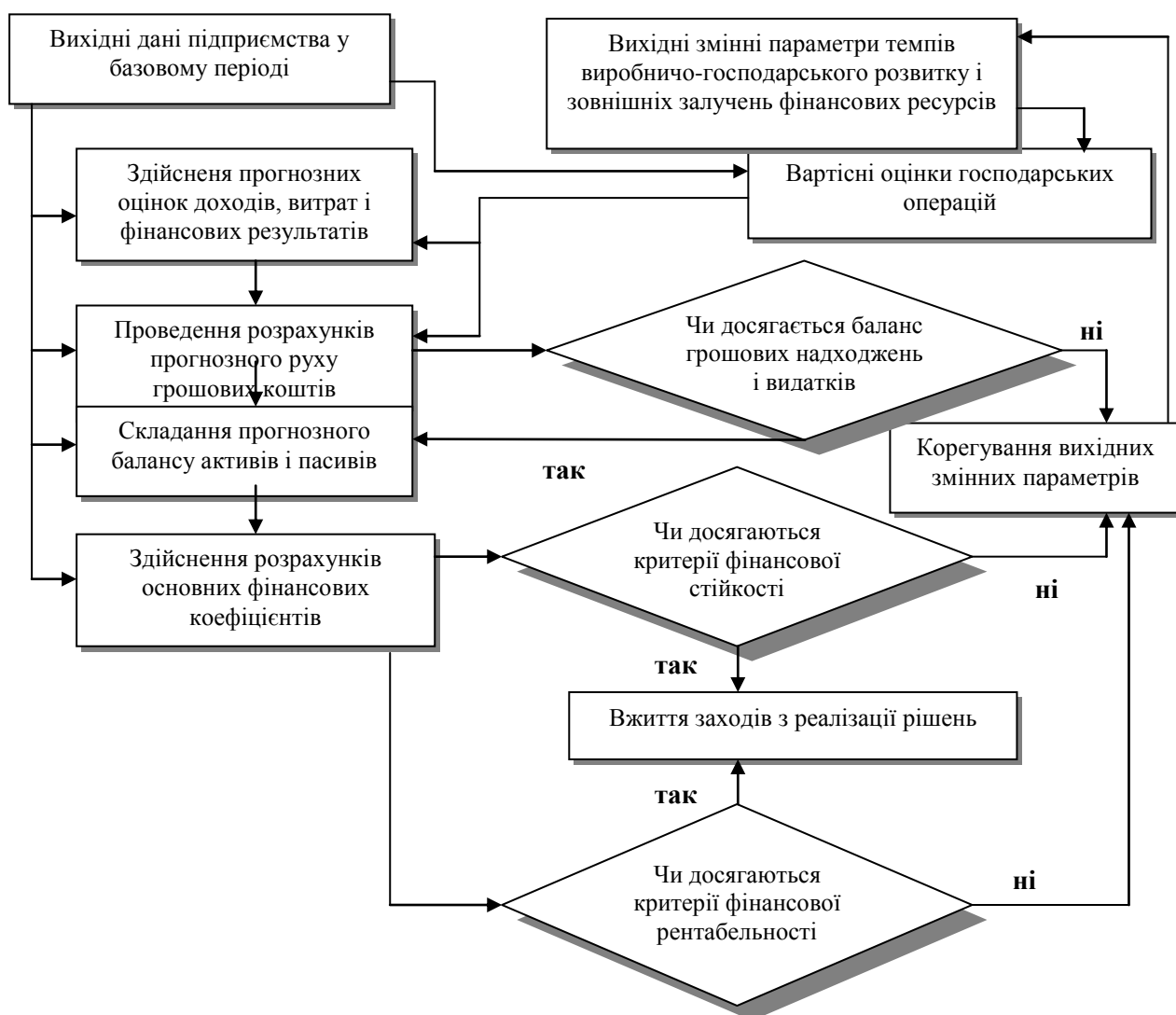
<i>Показники</i>	<i>Порядок розрахунку</i>
Коефіцієнт покриття довгостроковим фінансуванням необоротних активів	$K_{11} = ДФК / НА$
Коефіцієнт покриття довгостроковим фінансуванням необоротних капітальних активів	$K_{12} = ДФК / НКА$
Коефіцієнт покриття власним капіталом необоротних активів	$K_{13} = ВК / НА$
Коефіцієнт покриття власним капіталом необоротних капітальних активів	$K_{14} = ВК / НКА$
Коефіцієнт самофінансування основного капіталу	$K_{15} = ВК / ДФК$
Інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості основного капіталу	$K_1(інт) = K_{11} \times D_{11} + K_{12} \times D_{12} + K_{13} \times D_{13} + K_{14} \times D_{14} + K_{15} \times D_{15}$
Коефіцієнт рентабельності необоротних активів	$K_{21} = ЧП / НА$
Коефіцієнт рентабельності необоротних капітальних активів	$K_{22} = ЧП / НКА$
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$K_{23} = ЧП / ВК$
Коефіцієнт рентабельності довгострокового фінансового капіталу	$K_{24} = ЧП / ДФК$
Інтегральний коефіцієнт рентабельності основного капіталу	$K_2(інт) = K_{21} \times D_{21} + K_{22} \times D_{22} + K_{23} \times D_{23} + K_{24} \times D_{24}$
Умовні позначення: НА – необоротні активи НФА – довгострокові фінансові інвестиції (необоротні фінансові активи) НКА – необоротні капітальні активи (НКА = НА – НФА) ВК – власний капітал ДЗ – довгострокові зобов'язання ДФК – довгостроковий фінансовий капітал (ДФК = ВК + ДЗ) ЧП – чистий прибуток D ₁ ... D _n – вагомість одиничних коефіцієнтних показників ($\sum D_i = 1$)	

Процеси фінансового прогнозування ускладнюються факторами невизначеності щодо параметрів впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Одночасно необхідно підкреслити, що прийняття рішень в стратегічному управлінні капіталом знаходиться під впливом суб'єктивних факторів з боку менеджерів підприємств, що викликає необхідність рекомендацій системного характеру, призначених для практичного використання, які узагальнюють принципи і порядок наукового обґрунтування оптимізації цих процесів.

При розгляді стратегій формування капітальних ресурсів, по-перше, належить орієнтуватись на внутрішні власні джерела фінансування, тобто на прибуток, отриманий підприємством. У прогнозних оцінках зростання зовнішніх джерел можливі різні стратегічні напрями, в залежності від довжини (тривалості) періоду прогнозування. При розширенні горизонту прогнозування варто оцінювати можливості і наслідки більш широкого залучення позичкових джерел, що дає можливості для реалізації ефекту фінансового важеля і підвищення за рахунок цього рентабельності власного капіталу.

З метою удосконалення процесів прийняття стратегічних фінансових планових рішень на основі системного підходу нами пропонується використання інтегральних коефіцієнтів в якості цільових критеріїв в рамках нижченаведеної моделі оптимізаційного фінансового прогнозування.

Принципова схема оптимізаційного фінансового прогнозування

Основними етапами прогнозних розрахунків відповідно до вищенаведеної моделі є:

- проведення розрахунків фінансової результативності по операційній діяльності підприємства з урахуванням інших доходів і витрат;
- проведення розрахунків руху грошових коштів, при цьому за умови незбалансування грошових надходжень в грошових видатків коректуються вихідні параметри моделі;
- оцінка ступеню досягнення ключових критеріїв фінансової стабільності, зокрема, у структурі основного капіталу прогнозного балансу, при цьому за отримання негативного результату коректуються вихідні параметри моделі і проводиться новий цикл розрахунків;
- оцінка ступеню досягнення ключових критеріїв фінансової ефективності (рентабельності), при цьому за отримання негативного результату коректуються вихідні параметри моделі і проводиться новий цикл розрахунків.

З використанням доступних в практичних умовах технічних засобів обробки інформації забезпечується реальна можливість проведення багатоваріантних прогнозних розрахунків з представленням результатів у вигляді системи матричних таблиць, що можуть безпосередньо використовуватись в якості інформаційно-аналітичної бази при обґрунтуванні прогнозних рішень.

Висновки

У стратегії формування, розміщення і використання довгострокового фінансового капіталу підприємства проблемні питання пов'язані з вибором джерел його утворення, оптимізацією їх розмірів, обґрунтуванням раціональної їх структури, вибором напрямків його вкладення, при цьому необхідно досягти узгодження між критеріями максимальної фінансової ефективності використання ресурсів (прибутковістю) з допустимою межею підприємницького і фінансового ризику – факторами, які істотно впливають на рівень фінансової стійкості підприємства. Багатофакторність і багатокритеріальність ускладнюють процедури прийняття оптимальних рішень у фінансовому прогнозуванні на підприємствах, що обумовлює доцільність проведення досліджень у таких напрямках удосконалення організаційно-методичного забезпечення цих процедур, як їх систематизація та розробка інтегральних показників-індикаторів комплексної оцінки прогнозних рішень.

В рамках запропонованої моделі оптимізаційного фінансового прогнозування систематизовано і формалізовано процедури прийняття прогнозних рішень в управлінні основним капіталом підприємств та показники інтегральної оцінки цих рішень з позицій фінансової стабільності і фінансової ефективності. Запропоноване удосконалення системного обґрунтування прогнозних рішень дозволить при його використанні на практиці поліпшити якість процедур прогнозування, забезпечити адекватне втілення стратегії і політики формування та ефективного використання капіталу.

Список використаної літератури:

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2001.
2. Измайлова К.В. Сучасні технології фінансового аналізу: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003.
3. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003.
4. Фінанси підприємств. Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2005.

Стаття надійшла до редакції 21.06.2012 р.

Методические аспекты финансового прогнозирования в управлении основным капиталом предприятия

Любенко Н.М.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

В статье изложены предложения, направленные на систематизацию процессов финансового прогнозирования на предприятиях и усовершенствование методических подходов к формированию обобщенных (интегральных) аналитических оценок достижения финансовой стабильности и финансовой эффективности прогнозных решений в сфере управления основным капиталом предприятия.

Ключевые слова: оптимизационное финансовое прогнозирование, показатели финансовой стойкости и финансовой эффективности, основной капитал предприятия.

Methodical aspects of financial prognostication are in a management the fixed assets of enterprise
Liubenko N.M.

Kyiv national university of technology and design

Suggestions, directed on systematization of processes of financial prognostication on enterprises and improvement of the methodical going near forming of the generalized (integral) analytical estimations of achievement of financial stability and financial efficiency of prognosis decisions in the field of management the fixed assets of enterprise, are expounded in the article.

Keywords: optimization financial prognostication, financial stability and financial efficiency, fixed assets of enterprise.